

Erkki Huhtamo

ELEKTRONISTA ELINTILAA ASUTTAMASSA

**Kit Gallowayn ja Sherrie Rabinowitzin
haastattelu**

Mikäli olen ymmärtänyt oikein, ennen kuin tapasitte ja ryhdyitte työskentelemään telekommunikaation - satelliittien, puhelinverkkojen jne. - parissa, teillä kummallakin oli aikaisempaa kokemusta videosta. Miten kaikki alkoi?

Kit: Oikeastaan kysymyksessä on kaksi erilaista tarinaa, jotka lopulta nivoutuivat yhteen Pariisissa vuonna 1975. Minun taustani oli visuaalisissa taiteissa, maalauksessa ja valokuvauksessa. Päädyin Eurooppaan vuonna 1968. Vuonna 1970 liityin Amsterdamissa Video Heads -nimiseen ryhmään, jolla oli käytössään joitakin varhaisia videolaitteita. Perustimme Melkweg-nimisen paikan vanhaan meijeriin. Tarkoitus ei ollut luoda taas yhtä rock 'n' roll -palatsia, vaan multimediakeskus. Niinpä sinne rakennettiin näyttämö, elokuvateatteri ja videoteatteri, ensimmäinen laatuaan mannermaalla.

Monet esityksistämme liittyivät esityspäivänä sattuneisiin tapahtumiin. Työskentelimme usein hyvin nopeasti syöksymällä ulos videoimaan erilaisia aktiviteetteja, tuomalla nauhan takaisin ja näyttämällä sitä monitoreissa ympäri rakennusta tai videoteatterissa. Teimme myös ohjelmia, jotka koostuivat sekoituksesta live-kameroita eri paikoissa, siis jonkinlaisen MTV:n varhaisen edeltäjän tapaan. Koska meillä ei ollut editointilaitteita, meidän oli pakko luoda lopullinen video paikan päällä. Pidän tuota kokemusta arvossa, sillä se auttoi minua arvostamaan videon vauhtia, nopeutta ja jous-

tavuutta. Luullakseni juuri tässä suhteessa, elävyydessä, se eroaa muista medioista.

Lopulta jotkut meistä lähtivät Hollannista Pariisiin. Teimme interaktiivisia live-videoinstallaatioita Sonyn näyttelyhuoneistoon Champs Elyséellä, ja vähitellen minua alkoi yhä enemmän kiinnostaa välineen kommunikatiivinen puoli. Aloin lukea Pariisin Unesco-keskuksen ja Geneven Kansainvälisen Telekommunikaatiunionin papereita yrittäen löytää kiinnostavia ideoita satelliittien käyttötavoista. Koko asiahan on hyvin mutkikas; jotkut maat pelkäävät perustellusti satelliitteja niihin sisältyvän informaatiohyökkäysten ja elektronisen imperialismien uhan takia. Aloin pohtia, miten voisin toteuttaa satelliitin avulla demonstraation, joka ei olisi pelottava vaan osoittaisi yhteistyön mahdollisuuden. Näin syntyi ajatus "yhdistelmäkuva" (*composite image*), virtuaalisesta tilasta, vaikka emme tuolloin käytäneetkään sitä nimeä.

Sitten Sherrie saapui Pariisiin ja me tapasimme.

Sherrie: Minä kävin Berkeleyssä collegea ja opiskelin arkkitehtuuria. Olin jatkuvasti hieman jakaantunut kahtaalle, taiteeseen ja politiikkaan. Käydessäni vielä arkkitehtikoulua perustin muutama muun kanssa San Franciscoon yhden varhaisista videokollektiiveista, Optic Nerven. Käytimme alkuaikojen mustavalkoisia kannettavia laitteistoja ja teimme niin sanottua ei-fiktiivistä tv:tä,

käyttäen hyväksi videon välittömyyttä. Teimme joitakin urauurtavia videonauhoja, joista yksi on vieläkin mukana New Yorkin Modernin Taiteen Museon järjestämällä kuusivuotisella kiertueella. Se on nimeltään *Fifty Wonderful Years*, dokumentti vuoden 1973 Miss California -kilpailuista.

Pohjimmiltaan kyse oli ensi kerrasta historian aikana, jolloin ihmiset saattoivat dokumentoida ja luoda omaa historiaansa. Arkkitehtoninen ajatteluni vaikutti enenevästi videotyöhöni ja tajusin, että televisio on oikeastaan ympäristö. Juuri sellaisena ihmiset tosiasiaa myös kokivat sen. Kun ajattemme televisio-ohjelmaa, emme oikeastaan muista sen lineaarisuutta, vaan jokainen leikkaa ja koostaa ohjelman päässään. Etenkin Amerikassa television kuvien paljous hyökyä kohti, huuhtoutuu ylitse ja lävitse. Jos haluaa vaikuttaa asioihin, sitä on tarkasteltava ympäristöllisellä tasolla.

Eräänä päivänä ranskalainen kirjailija ja filosofi Felix Guattari, joka matkusteli maassa, tuli tapamaan Optic Nerveä. Hän näki videonauhojamme, jotka tekivät häneen melkoisen vaikutuksen. Hän sai Ranskan hallituksen kutsumaan minut Ranskaan puhumaan amerikkalaisesta kokeilevasta televisiosta. Keräsin nauhoja kaikkialta maasta; tuohon aikaan videoverkosto oli todella hyvin kytkeytynyt. Kyseessä oli uusi ja jännittävä juttu. Jopa ihmiset, joita en ollut koskaan tavannut, tiesivät minusta ja minä heistä. Ympäri maata oli noita varhaisia videoryhmiä, TVTV, Videofreex, Ant Farm... Sain niiltä noin 60 tuntia nauhoja omieni ja Optic Nerve -kaman lisäksi.

Ranskassa kuulin kaverista nimeltä Kit Galloway, "joka tietää kaiken videosta". Sitten Kit Galloway marssi sisään, aloimme jutella ja oivalsimme, että asennoiduimme hyvin samalla tavalla televisioon ja videoon.

Kit: Luullakseni kansainvälinen perspektiivi, pois-aolo omasta maasta oli meille hyvin tärkeää. Meidän oli helpompi nähdä, miten mediat toimivat ympäri maailman, nähdä ne pikemminkin kommunikaatiosysteeminä kuin ajautua tekemään suoraviivaisia tv-ohjelmia. Me lähdimme omille teillemme työskentelemään tv:n sijasta tämän toisen mahdollisuuden mukaan ja se oli ainutlaatuista.

Kohti kontekstin kontrollia

Voisitteko kertoa hieman lähemmin aikaisemmasta asenteestanne televisioon?

Kit: Olemme kumpikin 1960-luvun tv-lapsia USA:sta. Tuohon mediaan oli kehittynyt sellainen viha-rakkaus -suhde. Tunsimme jatkuvasti halua purkaa tv:n viestejä, ja samalla olimme viehättyneitä sen kyvystä esittää elävä tapahtuma sen tapahtuessa. Kun nyt katson taaksepäin television kokemistapaani, tärkeitä eivät olleet elokuvat, eivät tv-

visat, ei yleensääkään tavallinen tv. Suurin vaikutus sisältyi mahdollisuuteen nähdä jotain tapahtuvan pitkän matkan päässä.

Sherrie: ... Kit ja minä olimme samaa mieltä siitä, että television todellinen mahti on sen elävyydessä. Muistan, että yksi väkevimmistä muistoistani oli Kennedyn murhan ja hautajaisten näkeminen televisiosta. Kaikki tällainen live-tv loi välittömän tunteen maailmaan. Pikku sukupolveamme kosketti merkittävästi sen tiedostaminen, että voimme nähdä ympäri maailman, voimme katsella, mitä parhaita tapahtuu.

Tuntuu houkuttevalta asettaa teidän Electronic Cafenne suhteeseen 60-70 -luvun vaihteen varhaisen videoryhmäliikkeen ideoiden kanssa. Silloin unelmoitiin noiden funktioiden ja ajatusten siirtämisestä verkostoksi, vaihtoehtotilan luomisesta audiovisuaalisen systeemin puitteissa. Näettekö tällaista yhteyttä?

Sherrie: Osittain kyllä. Taustojamme yhdisti aivan uskomaton innostus tästä mediasta. Tämä ajanjakso oli lyhyt. Sittemmin televisio ainakin Amerikassa viekötti ihmiset mukaansa, ja heidän kohdallaan selkeät päämäärät samenoivat. Jotkut taiteilijat muuttuivat muutamien PBS:n [Public Broadcasting System] tv-asemien vieraileviksi taiteilijoiksi Rockefeller-rahoituksella. Luultavasti rahoittajat ymmärsivät varsin hyvin, miten voimakas ja poliittisesti tehokas tämä uusi väline, video, oli. Niinpä he pitivät rahaa tyrkyllä ja ihmiset ryntäsivät tekemään juttuja tv:lle. Niin tehdessään he ikään kuin asettivat itse suitset sille, mitä olivat luomassa. Tämä vei monen ihmisen oman vision. Näin tv:n reviiiri laajeni vastakohtana alkuperäiselle selkeälle näkemykselle, jonka mukaan video ja televisio eivät ole välttämättä sama asia.

Kit: Siinä sekoittuivat kommunikoinnin sekä huomion vangitsemisen ja massalevityksen ideat, julkinen tv-toiminta vastaan epämuodollinen verkosto.

Yhdysvalloissakin kokeiltiin toista ratkaisua. Tarkoitan Jerry Rubinin ja Abbie Hoffmannin tyyppistä menettelyä, jossa pyrittiin järjestämään niin valtavia vaihtoehtotapahtumia, että virallisella tv:llä ei ollut varaa jättää niitä huomiotta. Niin päästäisiin televisioon ja katsojasuhde muuttuisi. Kyseessä oli "koko maailma katselee" -menetelmä.

Kit: Se on julkisen tv:n riistämistä omaan käyttöön ...

Sherrie: ... oli tietysti hienoa saada median huomion, mutta toisaalta samalla mitätöitiin myös alkuperäinen tarkoitus. Koko juttu tehtiin televisioon

Satellite Arts Project, 1977. Keskimääräinen tanssija Marylandista kohtaa partnerinsa Kaliforniasta satelliitin avulla luodussa yhdistelmäkuvasssa.

pääsemiseksi, joten kuvaruudun rajoja ei rikottu.
Kit: Aikanaan hellittiin ideoita taidekanavan perustamista ja niin pois päin. Nyt meillä on MTV ja voi nähdä, että kaupallinen puoli on ilmeisesti paremmin organisoitu. Se on lopulta löytänyt oman tapansa rakentaa ohjelmistonsa tv-ympäristössä. Taidemaailma ei koskaan ole kylliksi järjestäytynyt voittaakseen television - vaikka on Rockefeller-säätiötä, kuraattoreita ja kaikkea sellaista. En usko, että videotaidekaan on saavuttanut todellista voittoa siinä suhteessa, että se muuttaisi televisiota ...

Sherrie: Television todellinen olemus välineenä on sen kyvyssä saattaa ihmisiä yhteyteen keskenään, siis kommunikaatio. Jos sitten aletaan miettiä viestinnän estetiikkaa, siirrytään kokonaan toiselle tasolle, sillä viestinnän estetiikalla ei ole rajoja. Gene [Youngblood] puhuu *luovasta keskustelusta*. Se viittaa siihen esteettiseen jännitteeseen, joka syntyy kun sinä ja minä puhumme ja luomme jotakin yhdessä.

Kit: Kirjassa, jota parhaillaan valmistelemme Genen kanssa, puhumme vallasta kontekstin valvon-

tana. Jos syötät tietoa vallitsevaan kontekstiin, sinun on pakko olla äänekkäämpi, hullumpi, vetääksesi huomion itseesi muusta joukosta. Koko tämä toiminta sinänsä on tietysti hyvin tärkeää, mutta tarvitaan myös muita rinnakkaisia toimenpiteitä. Yksinkertaisesti sanottuna me emme pyri luomaan sisältöä vallitsevaan kontekstiin vaan luomaan uuden kontekstin.

On selvää, että television muuttaminen on hyvin vaikeaa. Televisio muuttuu, kun taloudellinen rakenne muuttuu, koska tuo alue on markkinavetoisen. Julkinen televisio on lopulta pakotettu tuottamaan enemmän live-lähetystyksiä. Kaapelitelevisio tulee lähettämään ohjelmia valmiina paketteina. Tietysti on sitten interaktiivisia showohjelmia, lähetystyksiä, joihin voi soittaa jne. Mutta kuinka moni radio-ohjelmaan soittavista onnistuu lopulta osallistumaan siihen? Näin luodaan vain illuusio jonkinasteisesta osallistumisesta.

Sherrie: Tämän suuntainen keskustelu johtaa meidät aina tavallaan umpikujaan, koska emme tee tv-juttuja. Telekommunikaatio, sen voima ja sen mieltämis- ja tarkastelutavat ovat jotain muuta. Tv

on yksi telekommunikaation puoli, sen sijaan telekommunikaatio ei ole tv:n yksi puoli. Jos jatkamme tällä linjalla, keskustelu ei kenties muutu järin kiinnostavaksi ...

Tarve liikkua valoakin nopeammin

Toteutitte ensimmäisen tärkeän satelliitti-teoksenne, The Satellite Arts Project (1977) NASA:n tuella palattuanne USA:aan. Miksi ollenkaan palasitte takaisin Euroopasta? Mikä sai teidät yhteistyöhön NASA:n kanssa? Millaisia vaatimuksia teille asetettiin?

Sherrie: Päätimme tehdä kotiläksyt kotona, ennen kuin menisimme taas maailmalle kansainväliselle areenalle ...

Kit: Työskentelimme "kulttuuristen sovellutusten" alaisina. Saimme käyttää satelliittia ajankohdan otollisuuden takia. Kongressi oli nimittäin leikkannut NASA:n rahoitusta niin, että se ei ollut enää mukana tekemässä kokeiluja viestintäsatelliitteilla. Tuen saamiseksi siellä haluttiin esitellä joitakin avaruusteknologian julkisia ja siviilisovellutuksia, jotta he voisivat pysyä bisneksessä mukana. Tämä kaikki tapahtui ennen avaruussukkulaa, joka on pohjimmitaan sotilaslaitte. Monet NASA:n ihmisistä halusivat tuolloin vilpittömästi tosissaan edistää teknologiaa viestintätarkoituksiin. Kenties he olivat vähän naiiveja - ollaksemme rehellisiä - he olivat tietysti koko ajan mukana kisassa avaruudenvalloituksesta. Silti heitä kiinnosti sama mikä meitäkin, eli inhimillinen kokemus, inhimilliset tekijät aikaviiveympäristössä. Tämä oli kokeilujemme perustana.

Seuraavassa projektissamme, *Hole in Space* [1980], käytimme sitten hyväksemme alalla luomiamme suhteita, satelliittia varten Western Unionia, runsaasti satelliittiä ostavaa yhtiötä, sekä yhteistyötä newyorkilaisen Lincoln Center for Performance Artsin tuotantoihmisten kanssa. Näin selvisimme halvalla. Rahalla ostamalla projekti olisi tullut maksamaan kenties 80 000 dollaria.

Kaikkihan tietävät, että satelliittien kehitys on ollut kiinteästi sidoksissa sotilasteknologiaan. Ettekö pelänneet, että keksimianne ratkaisuja saatettaisiin käyttää omillenne vastakkaisten arvojen ja tarkoitusten perien hyväksi?

Kit: Minusta kysymys tällaisten innovaatioiden sotilaallisista sovellutuksista on välittömämpi ongelma virtuaalitodellisuus -porukalle. Mutta tosiasiasa siviilit elävät sotilaskäytön sivutuotteena syntyvän teknologian kanssa. Me kaikki maksamme veroja tukeaksemme kehittynyttä teknologiaa, jon-

ka sovellutusalueet ovat ensisijaisesti sotilaallisia. Ennen muoin maailmaa pyörittivät roomalaiset ja sitten katolinen kirkko; nyt sitä pyörittää sotilasmahti. Kun kylmä sota oli vielä kylmempää kuin nyt, meistä tuntui, että olisi hienoa, jos KGB tai CIA kuuntelisi meidän viestejämme *Electronic Cafen* kautta. Kuunnelkaa vain, ja kuunnelkaakin tarkein!

Uskoakseni olisimme jokseenkin naiiveja kuvitellessamme, että voisimme lähitulevaisuudessa ylittää sotilaallisen telekommunikaation suorituskyvyn. Tällä haavaa satelliitteja käytetään kolmionmittauksessa Tel Avivin suunnattujen irakilaisohjusten alasampumiseksi. Minä haluan luoda vaihtoehdon MIT:n Media Labille. Koen aina oloni kiusalliseksi, kun joku journalisti haluaa tietää, millaisia ovat tulevaisuuden mediat, ja sitten joku tokaisee, "kysäistään Media Labista". Suuri osa sen rahoituksesta tulee suuryrityksiltä. Joskus ne voivat olla aivan yhtä pahoja kuin armeija, koska ne ohjailevat inhimillisiä ja materiaalisia resursseja ympäri planeettaamme. Joskus ne voivat määrätä poliittikkaa paljon helpommilla ja kumouksellisimmilla keinoilla kuin sotilaalliset toimet.

Viime vuosina näytätte keskittyneen vähemmän satelliitteihin ja enemmän muihin telekommunikaation kanaviin. Mikä aiheutti painopisteen muutoksen?

Sherrie: Emme me ole luopuneet satelliitti-kamasta, me rakastamme sitä ja teemme sitä vieläkin mielellämme. On vielä koko joukko muita, toistaiseksi toteutumattomia projekteja. Siinä on yhä taikaa ...

Kit: ... Alun perin satelliitti oli ainoa mahdollisuus siirtää live-kuvia valtameren yli. Varhaisessa työsämme pohdimme siihen kuluvan ajan seuraamuksia. Eläminen valon nopeudella on liian hidasta, tarvitaan nopeampi liikkumistapa. Satelliitti on ongelmallinen etäisyytensä takia maasta, signaalin tuohon matkaan käyttämän ajan takia. Pidämme parhaana kaikkein nopeinta välityssystemiä. Jos maapallon pinnan sulkee valokaapelien syleilyyn, hukka-aika supistuu.

Ne jotka puhuvat nyt televirtuaalisista todellisuuksista eivät vielä ymmärrä - koska heillä ei ole yhtä paljon kokemusta kuin meillä - että synkronoinnin ongelmat ovat edessä, kun luodaan (eri lähteistä) yhdistelty virtuaalinen todellisuus. Synkronia, samanaikaisuus, on sen yhteen saatettujen pisteiden välisen etäisyyden fysikaalinen ilmentymä. Tämä on tosiasia. Näin ollen tulevaisuus ei piile valokaapeleissa, vaan kenties neutriinoissa tai sitten teorioissa, jotka mahdollistavat viestien siirron pisteestä A pisteeseen B ilman aikaeroa. Me elämme todellisuudessa jossa tila on erittäin ohut, aika taas toistaiseksi hyvin paksu. Tämä seikka te-

Kit Galloway ja Sherrie Rabinowitz Electronic Cafeen prototyypin edessä (1984).

maailmanlaajuinen verkosto vuosisadan vaihteen tuolle puolen tulee olemaan kansainvälinen puhelinverkko. Puhelinverkon pohjalta luomme uutta mediumia, uudenlaista ympäristöä, johon luovien ihmisten yhteisö voi siirtyä. Se on paikka, elektroninen tila yhteistyöskentelyä ja -luomista varten, kyllin halpa ihmisten asua, pitää hallussaan.

Me haemme nyt multimediasysteemiä, jolla olisi kaikki tarvittavat perusedellytykset ideoiden siirtämiseksi. Puhelinverkon kautta voidaan välittää still-kuvia, parhaassa tapauksessa useita kuvia sekunnissa. Sen kautta voidaan lähettää fax-sanoma, siis olemassaoleva dokumentti, kuvien päälle voidaan telekirjoittaa. Voi myös käyttää ääntään. Kaikki tämä nopeuttaa ideoiden siirtämistä kenties nopeammin kuin mikään.

On tärkeää kehittää näitä taitoja, osaamista, tekniikan yhteensopivuutta ja politiikkaa. Tiedämme teknologian muuttuvan, elävän kuvan siirtokyvyn lopulta tulevan, mutta lajin säilymisen kalenterissa ei ole kylliksi aikaa odottaa, että joku ojentaa sen meille.

Meidän on alettava kehittää kulttuuria, joka voi toteuttaa vastaavaa jo nyt. Siitä syystä yrittämme popularisoida tätä "siirtolaisuuden" ajatusta, kehittää hakkerikulttuuria, estetiikkaa, uusia genrejä ja osoittaa ihmisille kaiken tämän merkityksen. Ihmiset ovat jatkuvasti hylänneet tarkoituksenmukaisen teknologian ja juosseet utooppisen tulevaisuuden tai vasta tulossa olevan teknologian perässä. Me haluamme sanoa, mainiota, mutta pitää olla myös rinnakkainen akkulturaatioprosessi, joka kehittyy kuvailemallani tavalla.

kee tuhoisaa jälkeä näissä teorioissa.

Aloittaessamme monta vuotta sitten tätä työtä uskoimme, että kansainvälisten satelliittiverkkojen mahdollisuus tarkoitti samaa kuin informaation vapaan virtauksen mahdollisuus. Silloin varhaisvaiheessa kävi ilmi meidän Yhdysvaltain ulkopuolisesta näkökulmastamme, että poliittisesti tämä oli iso ongelma. Nyt meidän on katsottava totuutta silmiin. Satelliitti on vain laatikko avaruudessa, ei maailman kahdeksas ihme. Satelliitti ei ole seksikäs, se ei tee erikoista taidetta tai mitään. Pelkästään yhdistellyssä kuvatilassa ei voi elää, tarvitaan eri medioiden yhdistelmä.

Miten projektinne satelliittien parissa suhteutuvat niihin, joissa olette soveltaneet muita telekommunikaatiovälineitä?

Kit: The Satellite Arts Project oli paikka, jossa ihmiset astuivat virtuaaliseen kuvaan, koko ruumiiltaan. Se oli malli. Samoin *Hole in Space* oli malli. *Electronic Cafe* oli malli. Työssämme olemme saavuttaneet mallien rajat. Nyt haluamme rakentaa käyttövälineen, jotain joka antaa kykyä, voimaa. Aikaisemmin olimme liian optimistisia valokaapelien leviämisen suhteen. Nyt on varmaa, että ainut

Virtuaalinen tila vastaan virtuaalitodellisuus

Kit mainitsi sotilaalliset ja suurteollisuuden intressit ongelmana 'virtuaalitodellisuus' -porukalle. Tästä huolimatta jotkut sen puolestapuhujat, kuten Jaron Lanier, näkevät siinä seuraavan läpimurron matkalla kohti todella demokraattista telekommunikaation käyttöä.

Kit: Virtuaalitodellisuuden kohdalla - edellyttäen että se hinta saadaan hyvin halvaksi - näen miellesäni kodittomia ihmisiä kulkemassa ympäriinsä hymy kasvoillaan, koska se tarjoaa heille valinnan mahdollisuuden. Joko todellisuuden tuska tai pako

virtuaalitodellisuuteen. Naisella on sairaalassa mahdollisuuden valita luonnollisen synnyttämisen ja kivun estävän ruiskeen välillä. Kun ihmiselle tarjotaan tällaiset vaihtoehdot, hän ei valitse kipua. Virtuaalitodellisuuden tekniikalla voi olla myönteinen vaikutus sikäli, että meille tarjotaan keino kokea ja visualisoida todellisuuksia ennen yhteiskunnallista osallistumista, mutta sitä voidaan käyttää myös todellisuuden korvaamiseen. Se on toisenlainen suuntaus.

Mutta kun lopulta saavutaan vaiheeseen, jossa virtuaalitodellisuuden teknologia voidaan liittää matrisiin tai 'kybertila'-verkostoon, voisiko se olla osa jonkin Electronic Cafen välineistöä?

Kit: Toivomme, että niin tulee käymään. Emme halua pitää *Electronic Cafeta* ahtaasti sidoksissa johonkin puhelingettoon.

Sherrie: ...Mutta virtuaalitodellisuus, sehän ei kuitenkaan ole todellisuutta. Se on kolmiulotteinen tietokonekuva, jonka ihmiset näkevät. Ei ole tarpeen luoda pohjimmiltaan eskapistisia juttuja, uutta viihdettä, uusia piirrettyjä - kolmiulotteisia piirrettyjä on jo olemassa - pikemminkin maailma pitää tuoda yhteen, koska ihmiset haluavat nähdä toisiaan ja olla toistensa seurassa. Tämän mahdollistaa virtuaalinen tila, joka on käsitteenä erotettava niin sanotusta 'virtuaalitodellisuudesta'. Sellaisen me loimme *Satellite Arts Projectissa*. Virtuaalisen tilan olennaisin piirre on se, että kuva on paikka, jossa kaukana toisistaan olevat ihmiset - samaan tapaan kuten esiintyjämme itärannikolla Marylandissa ja länsirannikolla Kaliforniassa - ilmestyvät yhdessä televisioruudulle, näkevät toisensa, kuulevat toisensa ja näyttävät koskettavan toisiaan. He näyttävät olevan toistensa ruumiissa. Kyseessä on paljon poliittisempi todellisuus.

Kit: Toisin sanoen virtuaalinen tila viittaa ihmisiin konteksteissaan, omilla erillisissä todellisuuksissaan ja kuitenkin samaan aikaan kansoittamassa yhteistä työtilaa. Kun puhutaan *Electronic Cafesta*, puhutaan teknisten systeemien yhteensulautumisesta, välineistön yhteispelistä, mutta samalla myös sosiaalisesta integraatiosta. Jos *Electronic Cafen* laitteisto vietäisiin esimerkiksi yleiseen kirjastoon, sen neonvalojen loisteseen, se ei toimisi. Välttämätöntä sosiaalista dynamiikkaa ei siellä synntyisi. *Electronic Cafe* toteuttaa historiallisesti hyväksi havaittua epämuodollisen kahvilan sosiaalista instituutiota. Siinä luodaan inhimillisen mittakaavan mukainen ympäristö, josta ihmiset voivat sitten ampaista kansainvälisen telekommunikaation nopeuteen ja globaaliseen mittakaavaan.

Avantpreneur - tulevaisuuden taiteilija

Teidän toimintanne sijoittaminen perinteiseen "Taiteilijan" kategoriaan vaikuttaa hankalalta. Pitäisikö tuo kategoria arvioida uudelleen vai onko koko kysymyksellä teille merkitystä?

Sherrie: Eilisiltäisessä puheessaan Laurie Anderson kysyi, 'mihin avantgarde on kadonnut?' No, avantgarde on tietysti tässä! Siinä mielessä kuin hän asiaa katsoo se on todella tullut tiensä päähän, koska sen minkä on tapahduttava täytyy tapahtua taiteilijan päässä. On annettava jotakin saadakseen jotain paljon laajempaa, siirryttävä seuraavalle askelmalle. Muutoin taide jää pelkäksi näyttäväksi eleeksi, pohjimmiltaan yhdenkeväksi koristetaitteeksi, jota ripustellaan seinille.

Tämänhetkisten taiteilijoiden on kyettävä työskentelemään samassa kontekstissa, samassa mittakaavassa ja samalla nopeudella kuin nykyinen yhteiskunta toimii. Jos raha vaihtuu valon nopeudella, jos me kaikki istumme tässä katsomassa sota-tapahtumaa tv:stä, jos me emme osaa kuvitella samassa mittakaavassa kuin missä nykyinen yhteiskunta tosiasiaassa toimii tai luoda samassa mittakaavassa kuin voimme tuhota, silloin taiteilijat ovat pohjimmiltaan tehottomia; sinä teet nätin tavaran, minä sijoitan sinuun ja myyn sen puolestasi ja minä rikastun.

Kit: Me emme juuri puhu 'taiteilijoista', koska emme usko, että taiteilijat siinä mielessä kuin heidät nykyään mielletään tulevat pelastamaan maailmaa; he vain samentavat ongelmia. Puhumme luovuudesta - luovuudesta liike-elämässä, luovuudesta tieteessä ja insinööritaidossa, eikä vain taiteessa. On välttämätöntä luoda uudenlainen luovan henkilön toimenkuva: tulevaisuuden taiteilija rakentaa järjestelmiä ja yhdistää niitä. Tämä taide on välttämätöntä. Taiteilijat eli nämä uudet luovuuden harjoittajat luovat systeemejä, vaihtoehtoisia ympäristöjä ja todellisuuksia, jotka mahdollistavat uuden luovuuden mittakaavan. Tässä tarvitaan yhteistyötä. Ehkäpä tulevaisuuden taiteilija ei olekaan avantgardisti vaan *avantpreneur*, siis ei *entrepreneur*, joka mallintaa käyttökaluja ja systeemejä, jotka sitten pärjäävät markkinoilla. Näin syntyy käytännöllisyyden ja uusien luovuuden mahdollisuuksien yhdistelmä. Se muuttaa todellisuuden.

Kannattaako enää tehdä eroa perinteisen taiteilijan ja insinöörin välillä?

Sherrie: Taiteilijat ja insinöörit ovat erilaisia. Uskoakseni uusi luovuuden harjoittaja on hybridi molemista. Minusta yksi tärkeimmistä sanoista juuri nyt on integraatio. Kun me puhumme systeemi-in-

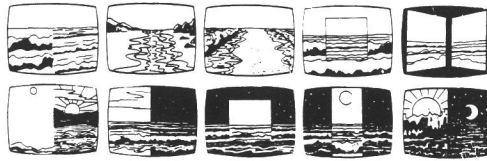
tegraatiosta, kysymys ei ole vain teknologisista systeemeistä. Se viittaa pikemminkin kaikkiin olemassa oleviin systeemeihin, henkisiin systeemeihin, esteettisiin systeemeihin, sosiaalisiin systeemeihin, ja niiden integraatioon. Se on tapahtumassa maailmassa juuri nyt; ihmiset on tehtävä tietoisiksi siitä ja sen malleista. Muuten ajaututaan vain tuohon halpahintaiseen ja pinnalliseen televisiomaailmaan, tai totaaliseen paranoiaan, tai sitten pistät naamallesi data-lasit ja uskottelet olevasi virtuaalisessa todellisuudessa.

Gene on puhunut kaksitasoisesta mallista, jota hän kutsuu "uudeksi avantgardeksi". Se koostuu "yhteiskunnallisista metasuunnittelijoista", kuten hän näitä nimittää,

toisin sanoen sellaisista kontekstin luojista kuin te kaksi, ja toisaalta perinteisistä taiteilijoista, jotka jossain mielessä työskentelevät ja esittävät töitään näiden yhteiskunnallisten metasuunnittelijoiden luomassa kontekstissa. Näin syntyy yhteisö, jota välttämättä tarvitaan avantgarde-toiminnassa. Mitä mieltä olette Genen ajatuksesta? Kuvaako se teidän päämääriänne?

Kit: Meitä kyllä kiinnostaa tuon kontekstin luominen, mutta silti näen siinä ongelmia. Jos meistä tulee kontekstin luoja, miksi kukaan haluaisi saada valtaa ja mahdollisuuksia meidän työmme kautta? Se saa työmme palautumaan ura-ajatteluun ... Koko tilanteen dynamiikka on huono muiden osallistujien kannalta: heidän on tavallaan tultava meidän luoksemme, enkä oikein tiedä, miten tilanne pitäisi hoitaa. Ehkä me olemme juuri nyt tuon kontekstin arkkitehtejä. Kukaan muu ei tietääkseni ilmennä sitä suoraan. Tietysti tämä synnyttää vastahakoisuutta.

Emme tietenkään väitä, että "perinteinen teatteri on kuollut". Esiintyjän funktio on yhä tärkeä, samoin muiden läsnäolo samassa tilassa, mutta tosi-

asiassa emme voi enää saada niin paljon lämpimiä ihmisruumiita samaan huoneeseen, että sillä olisi merkitystä.

Sain vaikutelman, että Genen ajattelussa on jonkin verran teknologista determinismää, koska hän tuntuu lähtevän siitä, että kaikki mikä sijoitetaan tähän uuteen kontekstiin, muuttuu automaattisesti poliittiseksi teoksi. Jos tulen Elektroniseen kahvilaan ja lähetän, sanokaamme, pornografisia kuvia, onko tämä mielestänne poliittinen teko ja parempi verrattuna jollakin vakiintuneemmalla medialla välitettyyn materiaaliin?

Kit: Minun mielestäni se on automaattisesti poliittinen ele, aivan kuten jokainen rajanylitys passia näyttämättä. En kuitenkaan

usko, että tuon teon tärkeys tekee siitä välttämättä paremman tai vähentää perinteellisempien kanavien tai esitysten merkitystä. Mutta pidän selvänä, että poliittisena toimenpiteenä se on mitä tärkein. Tietysti voimme jatkaa myös entiseen tapaan, "business as usual". Mutta ymmärtääkseni Gene yrittää juuri tehdä selväksi, tapahtuuko yhtään mitään, jos jatkamme entiseen tapaan.

Uskon, että luovan yhteisön siirtyminen tähän uuteen elintilaan on poliittisesti yksi tärkeimmistä tapahtumista. Se on yhtä tärkeää kuin sademetsien pelastaminen ja nälkään kuolevien ruokkiminen. Jos voidaan luoda verkosto, jonka kautta ihmiset voivat keskustella, he voivat myös hälyttää toiset, kun näkevät heinäsiirkkojen lentävän näiden viljapelloille päin. Luovuuden näkökulmasta meidän on kyettävä siirtämään informaatiota nopeammin. Me näemme ihmisten osallistuvan aktiivisesti luonnonsuojeluun ja järjestävän nytkin mielenosoituksia sota vastaan. Mutta ellei noita toimintoja koordinoita, ne jäävät toisistaan irrallisiksi, maantieteellisen sijainnin armoille.

Luova keskustelu ja rajojen kokeileminen

Entä kielikysymys? En tarkoita vain puhuttua kieltä, vaan kaikenlaisia kommunikointisysteemejä. Eurooppalainen kokemus tv-satelliiteista näyttää ainakin osaksi osoittavan, että kielimuureja on. Vaikka satelliittikanavia on tarjolla, ihmiset eivät joissakin maissa yksinkertaisesti katso niitä. Millaisia mahdollisuuksia Electronic Cafe tarjoaa kielimuurien voittamiseksi?

Sherrie: Siksi me alussa sanoimmekin, että emme tee ohjelmaa tv:lle. Me luomme verkostoa, ja jos ihmisillä on paikkoja mihin mennä, he voivat keskustella kanssasi. Jos me teemmekin yhteyksiä satelliitin avulla, se johtuu vain siitä, että se on sovelias väline. Mutta se on vain välitysjärjestelmä.

Kit: Jotta tulevaisuus alkaisi avautua, meidän on ensin aloitettava keskustelu. Tähän keskusteluun kuuluu, että ihmiset huomaavat: miksi kommunikointi maksaa niin paljon? Milloin kommunikointisäännöksiä aletaan purkaa? Millaisia ympäristösystemejä me haluamme? Olemme siis huomanneet, että meillä on hyvin tärkeitä mahdollisuuksia, mutta haluamme muuttaa niitä. Me yritämme luoda samanlaisen tilanteen kuin tietokoneen käyttäjäryhmät. Niissä ihmiset ostavat tekstinkäsittelyohjelman, yrittävät lukea ohjekirjaa, heittävät sen menemään, kokoontuvat yhteen muiden kanssa ja oppivat toinen toisiltaan.

Electronic Cafessa joudutaan vastakkain myös kielenkääntämisen ongelmien todellisuuden kanssa; joudumme kehittämään uutta graafista "sanasto". Ideoita voidaan siirtää ihmiseltä toiselle, vaikka nämä eivät puhuisi samaa kieltä, jos meillä vain on graafiset välineet siihen. Sanoja ei välttämättä tarvita. Tärkeintä on aloittaa tämä työ sanomalla, 'muuttakaa tämä, tämän pitäisi soveltua myös vasenkätisille ihmisille, eikä vain oikeakätisille', koska kulutusteknologian valmistus on markkinavetoista.

Me luomme ympäristön, joka sanelee tuon uudistuksen. Jolleivät yhtiöt tee uudistusta, hakkeriyhteisö tekee. Silloin me, käyttäjäkunta, voimme luoda tuotteita; emme ainoastaan lausu ongelmaa ääneen, vaan myös alamme ehkä sanella ja tuottaa systeemiratkaisuja siihen. Tämä ei ole vain hauskaa, tämä ei ole vain viestintää eikä näiden ongelmien ottamista ratkaistavaksi, se on myös erittäin kiinnostava ympäristö uuden tuotteen luomiseen.

Electronic Cafen mahdollisuuksien käyttäminen tarkoittaa myös "luovan keskustelun" myötä luotujen tuotteiden ainukertaisuuden kyseenalaistamista. Se merkitsee siirtymää kohti asioiden ym-

märtämistä prosesseina ja suhteellisina, kohti ole-massaolon näkemistä suhteiden verkkona erillisten yksiköiden asemesta.

Kit: "Yhteisömuistin" kohdalla me puhumme "ei-hierarkisista käyttäjä-määritteisistä verkostoista". Jokaiselle verkostonkäyttäjryhmälle omine tavoitteineen se on erilainen. Verkosto muuttuu käytön ja sovellutusten myötä. *Electronic Cafe* on julkinen ympäristö: ihmiset tuovat omat laitteensa sinne, ja me katsomme, miten he keskustelevat keskenään, luovat omaa teknologiaansa. Tapa, jolla teknologiaa nyt tehdään, on suunnattu niin sanotuille vertikaalisille markkinoille, tekstinkäsittelyyn, taitto-ohjelmien käyttöön, työpöytäpäätteseen, videoeditointiin. Ne ovat erillisiä markkinointialueita. Kun yhdistää eri tekniikoita ja saa sitten rauhanaktivistit, taiteilijat ja muut tulemaan käyttämään niitä, hyötyy siitä, että ihmiset näyttävät sinulle sovellutuksiaan.

Tällä tavoin Electronic Cafe voi myös toimia jonkinlaisena koekenttänä suurteollisuudelle, vähän samaan tapaan kuin Mark Paulinen Survival Research (Eloonjäämistutkimus) Laboratories -ryhmän destruktiiviset robottipormanssit testaavat yhtenä sivutuotteenaan myös teknologiaa, vievät sitä äärrajoilleen, osoittavat sen heikkouksia jne.

Kit: ... Sama pätee perinteisiin taiteilijoihinkin. He tulevat esteettisine tavoitteineen ja testaavat laitteita, kuten me teimme *Hole in Space* -projektissa. Meidän täytyi saada audio toimimaan, piti luoda tilanne, jota teknologia ei kyennyt täysin ratkaisemaan. Yksi tulos tästä projektista oli kahden liikeyrityksen naittaminen. Meillä oli myös kamera, joka näki pimeässä ja mustia laatikoita, jotka tuottivat infrapunasäteilyä. Nuo kaksi yhtiötä puolestaan menivät ja tekivät sairaaloille valvontajärjestelmän kriittisessä tilassa olevia potilaita varten. Kun tällaisia asioita aletaan yhdistellä, syntyy automaattisesti sivutuotteita. Kun taiteilijat tulevat luovuutta vaativine ongelmineen, ratkaisun löytymisen kauheus luo tuotteita. Keskusteluyhteyden on synnyttävä tuottajien ja sovellutuksia keksivien käyttäjien välille.

Keskustelu käyty Art Futura '91 -tapahtuman yhteydessä Barcelonassa, 19. tammikuuta 1991.

Suomentanut **Veijo Hietala**. Käännöksen tarkistanut E.H.